EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2018 07 31
COM(2018) 562 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Valstybių narių priemonių programų pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą vertinimas

{SWD(2018) 393 final}

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Valstybių narių priemonių programų pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą vertinimas

Jūros gyvūnai ir ištekliai – mūsų planetos „gelbėjimo ratas“

Kad jūros ir vandenynai svarbūs mūsų planetos gerovei – neginčijamas faktas. Žmonių veikla kelia pavojų[1] jūros gyvūnams ir jų buveinėms bei pagrindinėms mūsų vandenynų funkcijoms. Naujausiomis iniciatyvomis didinamas informuotumas apie mūsų jūrų ir vandenynų sveikumą ir būklę. Tarp šių iniciatyvų – patvirtintas 14-as darnaus vystymosi tikslas[2] – išsaugoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius ir juos tausiai naudoti; bendras komunikatas „Tarptautinis vandenynų valdymas“[3]; Konferencija dėl vandenynų, skirta 14-am darnaus vystymosi tikslui[4]; ir keletas konferencijų dėl vandenynų, įskaitant paskiausią, t. y. 2017 m. spalio mėn. Sąjungoje surengtą, konferenciją[5].

Per pastaruosius 6 metus ES valstybės narės, vykdydamos **Jūrų strategijos pagrindų direktyvos**[6] reikalavimus, rengė jūrų strategijas. Šia direktyva reikalaujama, kad valstybės narės įvertintų jūrų aplinkos kokybę, nustatytų gerą aplinkos būklę ir tinkamus aplinkos apsaugos tikslus, taip pat parengtų tinkamas stebėsenos programas ir įgyvendintų priemones, skirtas pagrindiniam direktyvos tikslui – iki 2020 m. užtikrinti gerą visų ES jūrų vandenų aplinkos būklę – įgyvendinti. Direktyvoje geros aplinkos būklės sąvoka apibrėžiama taikant deskriptorius[7], kaip antai biologinės įvairovės išsaugojimas arba antropogeninių pavojų, įskaitant žvejybos keliamą pavojų, žalą jūros dugnui, jūros teršimą šiukšlėmis ir teršalais, pašalinimas. Nuo 2017 m. birželio mėn. galiojančiu nauju Komisijos sprendimu[8] reikalaujama, kad valstybės narės, kiekybiškai apibrėždamos savo teritorinei jurisdikcijai priklausančių jūrų vandenų geros aplinkos būklės sąvoką, taikytų bendrus kriterijus ir metodinius standartus. Visų pirma Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje aiškiai reikalaujama,

[1] Antropogeninių pavojų sąrašas pateikiamas 2017 m. gegužės 17 d. Komisijos direktyvoje (ES) 2017/845, kuria dėl orientacinių aspektų sąrašų, į kuriuos reikia atsižvelgti rengiant jūrų strategijas, iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB (OL L 125, 2017 5 18, p. 27).

[2] https://sustainabledevelopment.un.org/sdg14.

[3] Bendras komunikatas „Tarptautinis vandenynų valdymas. Mūsų vandenynų darnaus valdymo darbotvarkė“, JOIN(2016) 49 *final*.

[4] https://oceanconference.un.org/.

[5] http://www.ourocean2017.org.

[6] 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva), OL L 164, 2008 6 25, p. 19–40.

[7] Jūrų strategijos pagrindų direktyvos I priede nustatyta 11 kokybinių deskriptorių, jie konkrečiau aprašyti Komisijos sprendime 2017/848/ES. Šie deskriptoriai: D1 – biologinė įvairovė, D2 – nevietinės rūšys, D3 – verslinės žuvys ir jūriniai bestuburiai, D4 – mitybos tinklai, D5 – eutrofikacija, D6 – jūros dugno vientisumas, D7 – hidrografiniai pokyčiai, D8 – teršalai, D9 – teršalai jūros produktuose, D10 – šiukšlės, D11 – energija, įskaitant povandeninį triukšmą. Šioje ataskaitoje su biologine įvairove susiję deskriptoriai (D1, D4 ir D6) sugrupuoti pagal pagrindines rūšių grupes ir buveinių tipus: paukščiai, žinduoliai ir ropliai, žuvys ir galvakojai, jūros dugno buveinės ir vandens storymės buveinės. Suformavus šias papildomas grupes susidaro iš viso 13 deskriptorių kategorijų.

[8] 2017 m. gegužės 17 d. Komisijos sprendimas (ES) 2017/848, kuriuo nustatomi geros jūrų vandenų aplinkos būklės kriterijai ir metodiniai standartai, stebėsenos ir vertinimo specifikacijos ir standartizuoti metodai ir panaikinamas Sprendimas 2010/477/ES (OL 5 18, p. 43).

kad valstybės narės bendradarbiautų su savo kaimynėmis kiekviename jūrų regione ar paregionyje[9].

Ši ataskaita grindžiama Komisijos 2014 ir 2017 m. atliktais valstybių narių jūrų strategijų[10] vertinimais. Joje įvertinamos priemonių programos, kurias visos valstybės narės privalėjo iki 2016 m. kovo 31 d.[11] pateikti Komisijai. Bendrai taikytinos gairės dėl pakeitimų, kurie būtini siekiant padidinti valstybių narių priemonių nuoseklumą ir veiksmingumą, šio vertinimo pabaigoje pateikiamos kaip rekomendacijų rinkinys valstybėms narėms. Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos pateikiamos prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente[12].

Deja, tik 6 valstybės narės[13] nacionalines priemonių programas pateikė laiku. Taigi Komisija pradėjo atitinkamas pažeidimų nagrinėjimo procedūras. Galiausiai iki galutinio termino, t. y. 2017 m. vasario mėn.[14], nacionalines programas pateikė 16 iš 23 ES jūros valstybių narių[15]. Po šio termino pateiktų likusių 7 valstybių narių[16] programų įvertinti laiku, kad būtų galima įtraukti į šią ataskaitą, nebuvo galimybės.

Komisijos 2014 m. atliktame vertinime prieita prie išvados, kad valstybės narės labai skirtingai apibrėžia, kas yra geros aplinkos būklės tikslas ir išsikėlė labai skirtingus uždavinius jam pasiekti[17]. Taigi šiame vertinime taip pat atsižvelgiama į tai, kiek valstybių narių priemonės leidžia geriau palyginti valstybių narių pastangas pašalinti atitinkamus jūrų aplinkai kylančius pavojus. Be to, jame pagal kiekvieną deskriptorių vertinama, kiek yra tikėtina, kad valstybės narės gerą aplinkos būklę pasieks iki 2020 m., kaip reikalaujama direktyvoje[18].

Kokių priemonių valstybės narės jau ėmėsi, kad būtų pasiekta gera aplinkos būklė?

Dažnai valstybės narės savo priemonių programose kaip priemones aprašo esamas iniciatyvas arba tebeįgyvendinamas politikos priemones. Tai apima, pavyzdžiui, veiksmus, kurių imamasi pagal ES aplinkos apsaugos teisės aktus arba kitus teisės aktus, kaip antai Atliekų pagrindų direktyvą[19], Vandens pagrindų direktyvą[20], Paukščių direktyvą[21], Buveinių direktyvą[22],

[9] Direktyvos 2008/56/EB 4 straipsnyje išvardyti susiję ES jūrų regionai ir paregioniai. Keturi ES jūrų regionai yra šie: Baltijos jūros, šiaurės rytų Atlanto vandenyno, Vidužemio jūros ir Juodosios jūros.
[10] COM(2014) 97 *final* ir COM(2017) 03 *final.*
[11] Jūrų strategijos pagrindų direktyvos 16 straipsnyje reikalaujama, kad Komisija įvertintų priemonių programas.
[12] SWD(2018)393.
[13] Belgija, Vokietija, Portugalija, Nyderlandai, Švedija ir Jungtinė Karalystė.
[14] Malta ataskaitą pateikė 2017 m. balandžio mėn., bet ji buvo įtraukta į šį vertinimą, kadangi jos versti nereikėjo.
[15] T. y. 6 pirmiau paminėtos ir šios valstybės narės: Airija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Kipras, Latvija, Lenkija, Malta, Prancūzija ir Suomija.
[16] Danija, Estija, Graikija, Kroatija, Lietuva, Rumunija ir Slovėnija.
[17] Šis vertinimas, kurį atlikti reikalaujama Jūrų strategijos pagrindų direktyvos 8 ir 9 straipsniuose, pateiktas dokumente COM(2014) 97 *final.*
[18] Direktyvos 2008/56/EB 1 straipsnis (dalyko apibrėžimas).
[19] 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas (OL L 312, 2008 11 22, p. 3).
[20] 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).

Miesto nuotekų valymo direktyvą[23] ar Bendros žuvininkystės politikos reglamentą[24]. Į valstybių narių programas taip pat įtraukiami esami tarptautiniai įsipareigojimai, kaip antai įsipareigojimai Tarptautinei jūrų organizacijai. Be to, valstybės narės dažnai nurodo iniciatyvas, įgyvendinamas pagal regionines jūrų konvencijas[25]. Teigiamas aspektas yra tas, kad keletu atvejų valstybės narės nurodė priemones, dėl kurių konkrečiai susitarta su ES jūrų regiono kaimynėmis šalimis (visų pirma – pagal atitinkamas regionines jūrų konvencijas) arba paregionio kaimyninėmis šalimis. Apie 25 proc. priemonių apibrėžtos kaip naujos priemonės ir tai reiškia, kad jos sukurtos konkrečiai direktyvos įgyvendinimo tikslais. Dar vienas teigiamas aspektas tas, kad, įsigaliojus Jūsų strategijos pagrindų direktyvai, valstybės narės, sujungdamos įvairius atskirai įgyvendinamus veiksmus, palaipsniui perėjo nuo pavienių veiksmų prie labiau strateginio požiūrio į jūros aplinkos apsaugą[26].

Išimtys

Direktyva taip pat leidžiama valstybėms narėms aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis taikyti **išimtis**[27] dėl visų numatytų aplinkos apsaugos tikslų įgyvendinimo ar geros aplinkos būklės siekimo aspektų arba jas taikyti tam tikrą laikotarpį. Šios aiškiai apibrėžtos aplinkybės apima tai, kad šių tikslų siekimas yra susijęs su veikimu arba neveikimu, už kurį valstybės narės nėra atsakingos, su nenugalimos jėgos aplinkybėmis arba tuo, kad dėl gamtinių sąlygų neįmanoma laiku pagerinti jūrų vandenų būklės. Apie išimčių taikymą pranešė aštuonios[28] iš ataskaitoje aptariamų 16 valstybių narių. Kitos valstybės narės pranešė netaikančios išimčių, nes dėl žinių ir duomenų trūkumo jos negali nustatyti, ar šiuo įgyvendinimo etapu reikia taikyti išimtį.

Priemonių rūšys

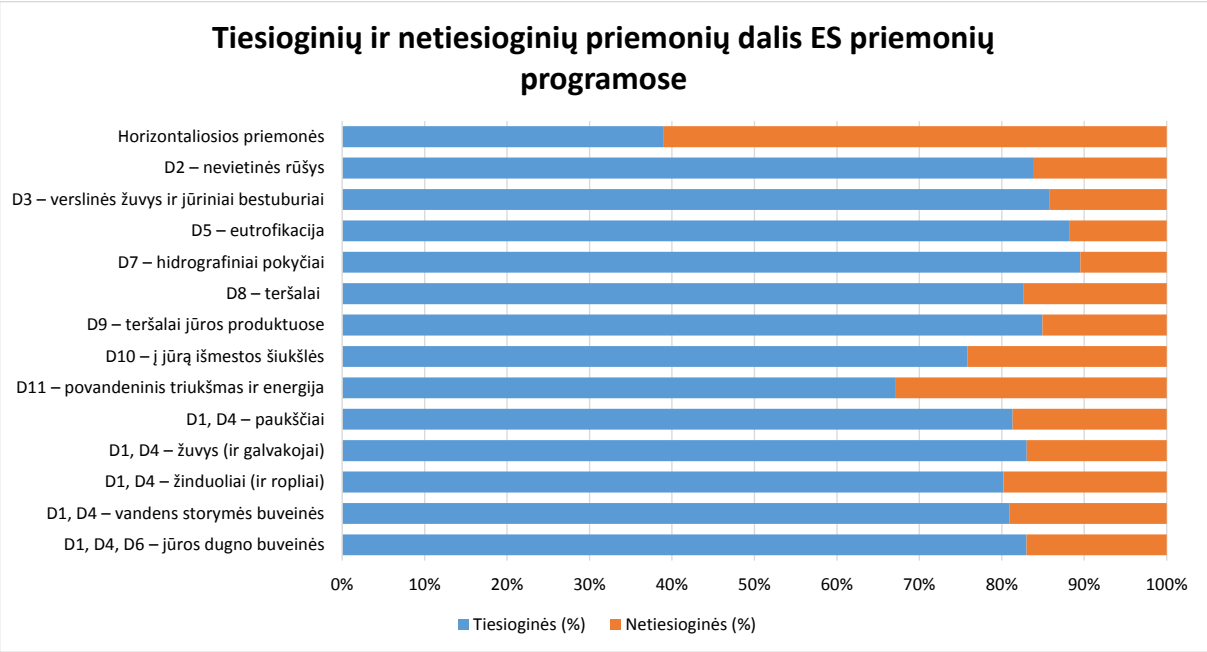
Daugiausia valstybės narės ėmėsi priemonių, kuriomis, **taikant teisinę arba techninę intervenciją, tiesiogiai padedama mažinti pavojų** (1 diagramoje šios priemonės vadinamos tiesioginėmis priemonėmis). Tai gali būti, pavyzdžiui, techniniai sprendimai (pvz., mažesnį triukšmą keliantys laivų varikliai) arba tam tikros veiklos erdvinės taikymo srities apribojimai (pvz., taikant licencijų išdavimo procedūras). Tačiau kai kurios valstybės narės taip pat

[21] 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010 1 26, p. 7).
[22] 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7).
[23] 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo (OL L 135, 1991 5 30, p. 40).
[24] 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB (OL L 354, 2013 12 28, p. 22).
[25] ES jūrų vandenims taikomos keturios regioninės jūrų konvencijos: 1) Konvencija dėl Baltijos jūros baseino jūrinės aplinkos apsaugos (HELCOM); 2) Konvencija dėl šiaurės rytų Atlanto jūros aplinkos apsaugos (OSPAR); 3) Vidužemio jūros aplinkos ir pakrančių zonos apsaugos konvencija (Barselonos konvencija); 4) Konvencija dėl Juodosios jūros apsaugos nuo taršos (Bukarešto konvencija). Sąjunga yra pirmųjų trijų konvencijų susitariančioji šalis.
[26] Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad šioje ataskaitoje yra minimos priemonės, nustatytos pagal kitas teisėkūros iniciatyvas, pavyzdžiui, pagal Vandens pagrindų direktyvoje nustatytus upių baseinų valdymo planus, tačiau atliekant vertinimą į šias priemones neatsižvelgta. Taigi minėtais atvejais daromos tik preliminarios išvados.
[27] Jūrų strategijos pagrindų direktyvos 14 straipsnis.
[28] Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Suomija ir Švedija.

pranešė apie priemones, kuriomis bus **netiesiogiai padedama pašalinti** tam tikrą **pavojų** (1 diagramoje šios priemonės vadinamos netiesioginėmis priemonėmis). Tarp šių priemonių – valdymo veiksmai, informuotumo didinimo arba informavimo kampanijos (pvz., siekiant mažinti šiukšlinimą). Valstybės narės, neturinčios pakankamų žinių apie tam tikrą pavojų (pvz., nevietinių rūšių ar povandeninio triukšmo keliamą pavojų), nurodė, kad reikia atlikti daugiau tyrimų siekiant geriau pagrįsti būsimas priemones ir (arba) sukurti papildomas stebėsenos priemones. Būtų buvę tinkamiau šias priemones aprašyti stebėsenos programų[29] įgyvendinimo ataskaitose.

Laikydamosi jūrų strategijos pagrindų direktyvos[30] reikalavimų, visos valstybės narės teigia į savo priemonių programas įtraukusios **erdvės apsaugos priemonių.** Tai priemonės, kuriomis siekiama padėti kurti nuoseklius pavyzdinius saugomų jūrų teritorijų, kaip antai specialių saugomų teritorijų pagal Buveinių direktyvą, specialių apsaugos teritorijų pagal Paukščių direktyvą arba kitų saugomų teritorijų, dėl kurių susitarta regioniniuose arba tarptautiniuose susitarimuose, tinklus. Dažnai ataskaitose šios erdvės apsaugos priemonės nurodomos kalbant apie žuvininkystę arba tam tikrų buveinių apsaugą; šios priemonės aptariamos tolesniuose susijusiuose skirsniuose ir išsamiau aprašytos techniniuose vertinimuose[31]. 2 valstybės narės[32] aiškiai išvardijo naujas saugomas jūrų teritorijas, tačiau kitos 8[33] savo ataskaitose nurodė, kad planuoja arba kuria naujas saugomas jūrų teritorijas kaip priemones. Bendra aprėptis gerokai padidėjo[34] pradėjus taikyti priemones pagal Paukščių ir Buveinių direktyvas[35] bei tarptautines konvencijas.

[29] Jūrų strategijos pagrindų direktyvos 11 straipsnis.
[30] Kaip reikalaujama Jūrų strategijos pagrindų direktyvos 13 straipsnio 4 dalyje.
[31] Išorės konsultantas Komisijos užsakymu parengė konkrečių valstybių narių techninius vertinimus, jie skelbiami adresu http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm.
[32] Portugalija ir Jungtinė Karalystė.
[33] Bulgarija, Ispanija, Italija, Kipras, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.
[34] 2012–2016 m. aprėptis padidėjo vidutiniškai 4,9 proc.: Agnesi, S., Mo, G., Annunziatellis, A., Chaniotis, P., Korpinen, S., Snoj, L., Globevnik, L., Tunesi, L., Reker, J. 2017, Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II, Volume A, 2017, ed. Künitzer, A., ETC/ICM Technical Report 4/2017, Magdeburg: *European Topic Centre on inland, coastal and marine waters*, 41 pp.
[35] Daugiau informacijos pateikiama: *Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II*, ETC/ICM Technical Report 4/2017, https://www.researchgate.net/publication/322759892.

1 diagrama. Tiesioginių ir netiesioginių priemonių dalis ES priemonių programose

Priemonės, kurių imtasi siekiant pašalinti jūrų aplinkai kylančius pavojus

Šiame skirsnyje aptariamos priemonės, įdiegtos siekiant šalinti šiuos antropogeninius pavojus pagal direktyvoje nustatytus atitinkamus deskriptorius.

Nevietinės rūšys

Nevietinės rūšys gali kelti grėsmę jūrų biologinei įvairovei, kai jos tampa invazinėmis. Laivyba ir akvakultūra – dvi pagrindinės valstybių narių nurodytos Sąjungos vandenyse vykdomos veiklos rūšys, galinčios lemti nevietinių rūšių introdukciją ir plitimą.

Spręsdamos vykdant laivybą introdukuotų rūšių problemą balastinių vandenų valdymo sistemas[36] taiko 13 valstybių narių[37]. Tačiau šį poveikį būtų galima geriau pašalinti taikant papildomas priemones, pavyzdžiui, laikantis Tarptautinės jūrų organizacijos parengtų gairių dėl biologinės kilmės nešvarumų[38], nes jomis siekiama mažinti taršą šiais nešvarumais iš laivų. 16 valstybių narių priemonių programose nurodytos priemonės neretai yra pagrįstos regioniniu darbu ir esamais ES teisės aktais, pavyzdžiui, ES reglamentais dėl invazinių svetimų rūšių[39] ir dėl svetimų rūšių naudojimo vykdant akvakultūros veiklą[40]. Siekdamos sumažinti nevietinių rūšių introdukcijos per akvakultūros ūkius riziką, kai kurios valstybės

[36] Į laivus pakraunamų ir iš jų iškraunamų vandenų bei nuosėdų valdymo ir kontrolės sistemos.
[37] Airija, Belgija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.
[38] Rezoliucija MEPC.207(62).
[39] 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo (OL L 317, 2014 11 4, p. 35).
[40] 2007 m. birželio 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 708/2007 dėl svetimų ir nevietinių rūšių panaudojimo akvakultūroje (OL L 168, 2007 6 28, p. 1).

narės[41] jau yra nustačiusios tikslinių priemonių, o kelios kitos valstybės narės ataskaitose teigia, kad joms dar reikia atlikti papildomų tyrimų siekiant geriau suprasti šį pavojų.

Naujai nustatytos priemonės įvairios – nuo žvejų tiesiogiai taikomų nevietinėms rūšims skirtų priemonių iki paskatų aplinką tausojantiems laivams ir (arba) informuotumo didinimo iniciatyvų daugiausiai dėmesio skiriant poilsinei veiklai.

Ar valstybės narės iki 2020 m. pasieks gerą aplinkos būklę šalindamos dėl nevietinių rūšių kylančius pavojus, kaip reikalaujama pagal direktyvą, dar neaišku, kadangi jos savo ataskaitose informacijos šiuo klausimu nepateikė arba negalėjo pateikti. Lenkija, Kipras ir Malta pranešė, jog taikė pagrįstas geros aplinkos būklės siekimo išimtis, nes nevietinių rūšių introdukciją lemia aplinkybės, kurių jos nepajėgios kontroliuoti (pvz., į Vidužemio jūrą šios rūšys gali patekti per Sueco kanalą).

Priemonė → *Švedijos nacionalinė įspėjimo ir reagavimo sistema, susijusi su ankstyvojo nustatymo, tvarkymo ir avarijos likvidavimo priemonių planais*

Švedija pradėjo savo vandenyse taikyti nacionalinę įspėjimo ir reagavimo sistemą, kurią taikant institucijoms bus nedelsiant pranešama apie aptiktą naują nevietinę rūšį. Tai paskatins greitai imtis nenumatytų atvejų planuose numatytų reagavimo priemonių, kad šios rūšys būtų naikinamos arba kontroliuojamos, arba kad būtų imamasi kitų tinkamų veiksmų. Ši sistema bus susieta su Švedijos stebėsenos programa.

Verslinių žuvų ir jūrinių bestuburių išteklių naudojimas

Peržvejojimas gali turėti sunkių pasekmių, lemiančių laipsnišką išteklių išeikvojimą ir galiausiai – išsekimą. Visos 16 valstybių narių, kurių programos vertinamos šioje ataskaitoje, yra nustačiusios priemones, skirtas verslinės žvejybos keliamam pavojui sumažinti. Keturiolika valstybių narių[42] taip pat įtraukė konkrečias priemones, skirtas mėgėjų žvejybos poveikiui sumažinti.

Žvejybos intensyvumo klausimas svarbus visuose ES jūrų regionuose, tačiau jis ypač aktualus Vidužemio jūroje. Valstybės narės nacionalinėse programose nuosekliai nurodo priemones, kurių jos ėmėsi siekdamos įgyvendinti bendros žuvininkystės politikos tikslą, t. y. iki 2020 m. žuvų išteklius valdyti užtikrinant didžiausią galimą tausios žvejybos laimikį, kartu įgyvendindamos Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje nustatytą tikslą – pasiekti gerą aplinkos būklę. Šios nacionalinės priemonės apima žvejybos laivyno dydžio mažinimą, bendro laimikio mažinimą, žvejybos arba tam tikros žvejybos praktikos (pvz., žvejybos tralais) uždraudimą tam tikruose rajonuose.

[41] Airija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Prancūzija, Švedija ir Vokietija (dėl šiaurės rytų Atlanto).
[42] Airija, Belgija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Latvija, Malta, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.

Siekdamos sumažinti pernelyg intensyviai naudojamiems ištekliams kylantį pavojų, dauguma valstybių narių[43] taip pat nustatė naujų priemonių, pavyzdžiui, jos taiko reikalavimą naudoti tam tikrus žvejybos įrankius[44] arba taiko tikslinius laikinus ir (arba) konkrečioms teritorijoms skirtus apribojimus ar draudimus[45]. Dauguma valstybių narių[46] yra nustačiusios erdvės apsaugos priemonių, taikomų tinklo „Natura 2000“ teritorijose, arba papildančių esamus saugomų jūrų teritorijų valdymo planus. Be to, kelios valstybės narės yra nustačiusios priemonių, skirtų informuotumui apie žalingą žvejybos praktiką didinti. Daugelis valstybių narių įgyvendinamas priemones aiškiai sieja su regionų ir tarptautiniu lygmenimis sudarytais susitarimais, kaip antai susitarimais su regioninėmis žvejybos Vidužemio jūroje valdymo organizacijomis[47] arba Tarptautine Atlanto tunų apsaugos komisija. Programose taip pat nurodomi veiksmai, kurių imamasi pagal regionines jūrų konvencijas, konkrečiai – HELCOM ir Barselonos konvenciją.

Nors direktyva reikalaujama, kad valstybės narės iki 2020 m. pasiektų gerą aplinkos būklę mažindamos žvejybos keliamą pavojų, taip pat turi būti užtikrinta tinkama jų nacionalinių programų sąveika su bendros žuvininkystės politikos reikalavimais ir daugelis valstybių narių dar nėra numačiusios, kada bus pasiektas šis tikslas. Trys valstybės narės pranešė taikančios išimtis, pagrįstai teigdamos, kad gera aplinkos būklė bus pasiekta po 2020 m.: Suomija ir Jungtinė Karalystė teigia, kad dėl gamtinių sąlygų gera aplinkos būklė verslinių žuvų ir jūrinių bestuburių išteklių naudojimo srityje nebus pasiekta, o Malta nurodė, kad šiam tikslui pasiekti reikia sutelkti tarpvalstybinio ir regionų lygmenų pastangas.

Priemonė → *Geresnė mėgėjų žvejybos kontrolė ir stebėsena Belgijoje*

Belgija neseniai pradėjo taikyti teisinę priemonę, padedančią stebėti mėgėjų žvejybą, – ši veikla gali turėti didelį poveikį jūros aplinkai, tačiau dažnai valstybės narės šios veiklos nereguliuoja. Ši papildoma nacionalinė priemonė, taikoma kartu su bendros žuvininkystės politikos reikalavimais, padės geriau rinkti duomenis – tai nepaprastai svarbu siekiant ne tik suprasti žuvų išteklių būklę, bet ir prireikus tikslingiau reguliuoti tam tikrą žvejybos veiklą.

Maistinių medžiagų patekimas

Didelis į jūrą patenkantis maistinių ir organinių medžiagų kiekis skatina dumblių žydėjimą, dėl to vyksta eutrofikacija. Šis pavojus gali sukelti deguonies trūkumą jūros gyvūnams, ypač pakrantės rajonuose ir gilesniuose vandenyse. Nors ši problema tam tikru mastu aktuali visuose ES jūrų vandenyse, didžiausias jos poveikis matyti Baltijos jūroje. Daugiausia maistinių medžiagų pagausėjimas siejamas su žemės ūkiu, pramone, miestų nuotekomis, akvakultūra ir šiek tiek mažiau – su laivyba. Problemą dar labiau sunkina tai, kad šios maistinės medžiagos kaupiasi jūros dugne.

[43] Vokietija, Latvija ir Lenkija konkrečių priemonių nėra nustačiusios, tačiau jos nurodė, kad apskritai įgyvendina bendrą žuvininkystės politiką ir kad tai gali padėti sumažinti pavojų.
[44] Airija, Bulgarija, Ispanija, Kipras, Malta ir Nyderlandai.
[45] Airija, Bulgarija, Portugalija ir Prancūzija; Belgija pradėjo taikyti kvotas.
[46] Airija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Lenkija, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.
[47] Bendroji Vidužemio jūros žvejybos komisija (GFCM).

Visos valstybės narės[48] nacionalinėse programose nurodo į savo upių baseinų valdymo planus įtrauktas priemones, kurių imamasi siekiant Vandens pagrindų direktyvoje[49] nustatyto tikslo – užtikrinti gerą ekologinę būklę, taip pat siekiant užtikrinti atitiktį kitiems su vandeniu susijusiuose teisės aktuose[50] nustatytiems parametrams. Kai kurios valstybės narės į savo jūrų strategijas taip pat įtraukė konkretesnių priemonių, kaip antai priemonių, kuriomis skatinama taikyti tvarią akvakultūros[51] ir žemės ūkio[52] praktiką, laivams nustatyti išmetamųjų azoto oksidų (NOx) kontrolės rajonus[53], statyti tinkamą uostų suskystintų gamtinių dujų infrastruktūrą[54] ir kontroliuoti neišvalytų nuotekų išleidimą iš laivų[55].

Atskirų jūrų regionų valstybės narės darniai siekia tikslo iki 2020 m. pasiekti gerą aplinkos būklę valdant maistinių medžiagų patekimą. Pavyzdžiui, dauguma Baltijos jūros valstybių narių nesitiki šio tikslo pasiekti iki 2020 m., o dauguma Vidužemio jūros valstybių narių nurodė, jog jis jau pasiektas.

Ne mažiau kaip 5 valstybės narės[56] taiko išimtis, susijusias su pavojų, kylančių dėl maistinių medžiagų patekimo, šalinimu. Tačiau valstybės narės nurodo įvairias priežastis ir iš jų matyti, kad regioninis požiūris yra mažiau nuoseklus, nors šis pavojus yra tarpvalstybinio pobūdžio. Kalbant apie Baltijos jūros regioną, Suomija, Latvija ir Lenkija nurodė pagrįstai susiklosčiusią padėtį, kurios jos nepajėgios valdyti, o Lenkija, kaip ir Švedija, papildoma priežastimi laiko gamtines sąlygas. Kalbant apie šiaurės rytų Atlantą, Švedijos ir Nyderlandų argumentai panašūs į argumentus, kuriais išimčių taikymą grindžia Baltijos jūros regiono valstybės narės.

Priemonė →*Maistinių medžiagų patekimo į aplinką mažinimas Suomijoje*

Tiesiogine priemone – barstant gipsą laukuose – siekiama mažinti fosforo koncentraciją dirvožemyje, nes ši žemės ūkyje naudojama maistinė medžiaga gali sukelti eutrofikaciją. Naudojant gipsą mažinamas fosforo išplovimas į gėluosius vandenis ir atitinkamai į jūros aplinką. Gipso pranašumas tas, kad jis gerina dirvožemio savybes, taigi ir mažina eroziją.

Hidrografiniai pokyčiai

Dėl žmonių veiklos, kaip antai pakrančių infrastruktūros plėtojimo, dugno gilinimo, smėlio gavybos ir gėlinimo, gali pablogėti fizinės jūrų vandenų savybės. Šis poveikis gali pasireikšti jūros srovių ar bangų poveikio pokyčiais, taip pat potvynių režimo, temperatūros, pH lygio, vandens druskingumo ar drumstumo pokyčiais ir šie veiksniai gali neigiamai paveikti jūros rūšis ir buveines. Dauguma priemonių, apie kurias pranešė valstybės narės, yra susijusios su

[48] Nors Belgija, Italija, Lenkija, Malta, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija upių baseinų valdymo planų konkrečiai nenurodo, jos nurodo pagal Vandens pagrindų direktyvą įgyvendinamas priemones.
[49] 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).
[50] Miesto nuotekų valymo direktyvoje (91/271/EEB), Nitratų direktyvoje (91/676/EB), Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvoje (2010/75/ES), Potvynių direktyvoje (2007/60/EB).
[51] Airija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Kipras, Malta, Suomija ir Švedija.
[52] Airija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Suomija, Švedija, Vokietija ir iš dalies Portugalija.
[53] Bulgarija, Jungtinė Karalystė, Lenkija, Nyderlandai, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.
[54] Suomija ir Lenkija.
[55] Airija, Kipras, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai ir Vokietija.
[56] Latvija, Lenkija, Nyderlandai, Suomija ir Švedija.

esamomis reguliavimo sistemomis, kaip antai Vandens pagrindų direktyva, Poveikio aplinkai vertinimo direktyva[57] ir Strateginio poveikio aplinkai vertinimo direktyva[58], taip pat licencijų išdavimo procedūromis, kurios iš esmės turėtų būti taikomos dėl visų galimų pavojų ir poveikio. Tačiau ne visada aišku, kaip valstybės narės planuoja jūros aplinkoje taikyti pagal šias direktyvas nustatytas priemones. Kai kurios valstybės narės[59] taip pat pranešė, jog, įgyvendindamos priemones, jos kuria susijusiems infrastruktūros projektams skirtas gaires. Tačiau tik dvi valstybės narės[60] aiškiai sprendžia bendro šios infrastruktūros poveikio problemą.

Kalbant apie antropogeninius pavojus, kurie sukelia hidrografinius pokyčius, valstybės narės, siekdamos geros aplinkos būklės, netaikė jokių 14 straipsnyje numatytų išimčių. Iš 16 valstybių narių, kurių nacionalinės programos vertinamos šioje ataskaitoje, 4 valstybės narės[61] teigė, jog gera aplinkos būklė jau yra pasiekta, o 2 valstybės narės[62] tvirtino ją pasieksiančios iki 2020 m. Kitos valstybės narės arba nenurodė, kada bus pasiekta gera aplinkos būklė, arba negali to įvertinti.

Priemonė → *Bendro poveikio vertinimas Prancūzijoje*

Šiuo metu Prancūzija rengia rekomendacinį dokumentą siekdama padėti susijusioms institucijoms ir suinteresuotiesiems subjektams įvertinti bendrą žmonių veiklos poveikį, ypač kalbant apie projektus, kuriems reikėtų atlikti poveikio aplinkai vertinimą arba strateginį poveikio aplinkai vertinimą. Tai bus visų pirma svarbu vertinant hidrologinius pavojus, kurių bendro poveikio vertinimas iki šiol buvo retai atliekamas.

Teršalai jūroje ir jūros produktuose

Dauguma teršalų, kurių šaltiniai dažniausia yra žemės ūkyje naudojami pesticidai, laivus nuo apžalos apsaugančios medžiagos[63], vaistai, pramonė ir miesto nuotekos, įskaitant sunkiuosius metalus, suteka į jūras. Dėl šių išleidžiamų teršalų jūrų ir vandenynų aplinka gali tapti kenksminga jūros gyvūnams ir galiausiai užteršti žmonėms vartoti skirtus jūros produktus. Taigi dėl priežasčių, susijusių su aplinka ir žmonių sveikata, svarbu užtikrinti, kad teršalų kiekis jūros aplinkoje išliktų nedidelis ir saugus.

Atmosferinės iškritos į jūros aplinką – teršalų šaltinis, kuriam valstybių narių nacionalinėse programose, apie kurias pranešta, skiriama mažiausiai dėmesio.

Be to, į valstybių narių programas įtraukta labai mažai priemonių, tiesiogiai skirtų teršalams, esantiems žmonėms vartoti skirtuose jūros produktuose, – valstybių narių teigimu, priemonės,

[57] 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012 1 28, p. 1).
[58] 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, 2001 7 21, p. 30).
[59] Airija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Lenkija, Nyderlandai ir Švedija.
[60] Prancūzija ir Vokietija.
[61] Ispanija, Nyderlandai, Suomija ir Švedija. Italijos nuomone, jau pasiekta gera Adrijos jūroje aplinkos būklė, tačiau ši valstybė narė nepateikė konkrečių pastabų dėl kitų regionų.
[62] Prancūzija ir Jungtinė Karalystė.
[63] Dažai, kuriais dažomas laivo korpusas ir dėl kurių vandens organizmai lėčiau auga ar juos lengviau pašalinti.

kurių apskritai imamasi teršalų šalinimo srityje, veikiausiai padės sumažinti ir neigiamą poveikį jūros produktams. Kaip šiuo tikslu įgyvendinamas priemones valstybės narės nurodo priemones, kurios yra reikalingos siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi žvejojamiems ir akvakultūros ūkiuose auginamiems produktams taikomų ES maisto saugos teisės aktų[64] ir kitų reguliavimo standartų, visų pirma susijusių su atsekamumu, sveikatos kokybės reikalavimais, veisimo ir ūkininkavimo sąlygomis, rizikos vertinimu ir valdymo priemonėmis.

Kalbant apie veiksmus, kuriais siekiama mažinti teršalų kiekį jūroje apskritai, keletas valstybių narių pranešė apie kelias priemones, taikomas vykdant ES reikalavimus, kaip antai priemones, kurių reikia imtis siekiant užtikrinti Nitratų[65], Miestų nuotekų valymo[66], Į atmosferą išmetamų teršalų[67] bei Taršos iš laivų[68,69] direktyvų ir REACH reglamento[70,71] reikalavimų laikymąsi. Ataskaitose taip pat minimi tarptautiniai įsipareigojimai pagal MARPOL[72] arba regionines jūrų konvencijas, nors dažnai nacionalinėse programose aiškiai nenurodyta, kuriuos konkrečius veiksmus planuojama vykdyti vykdant šiuos įsipareigojimus. Neskaitant šių esamų ES arba tarptautinių įsipareigojimų, 10 valstybių narių[73] yra papildomai nustačiusios keletą tiesioginių priemonių, kaip antai tolesnio teršalų išleidimo reguliavimo, pesticidų naudojimo mažinimo, akvakultūros ir dugno gilinimo praktikos gerinimo priemonių, taip pat keletą netiesioginių priemonių, pavyzdžiui, informuotumo didinimo ir mokslinių tyrimų veiklą.

Prašymus leisti taikyti išimtis, susijusias su geros aplinkos būklės siekimu teršalų šalinimo srityje, dėl Baltijos jūros regiono pateikė Lenkija ir Švedija, o dėl šiaurės rytų Atlanto regiono – Nyderlandai, Jungtinė Karalystė ir Švedija. Priežastys, kuriomis grindžiamas šių išimčių taikymas, techniniu požiūriu ne visada atrodo įtikinamos, pavyzdžiui, kai kalbama apie neproporcingas sąnaudas, tačiau nepateikiama jų tinkamo pagrindimo, įskaitant sąnaudų ir naudos analizę bei kitų galimų ištaisymo veiksmų pranašumų bei trūkumų analizę. Be to, skiriasi įvairių regionų geros aplinkos būklės pasiekimo terminai – tai kelia susirūpinimą,

[64] Visų pirma 2006 m. gruodžio 19 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1881/2006, nustatančio didžiausias leistinas tam tikrų teršalų maisto produktuose koncentracijas (OL L 364, 2006 12 20, p. 5).
[65] Bulgarija, Ispanija, Italija ir Vokietija.
[66] Airija, Belgija, Bulgarija, Ispanija, Jungtinė Karalystė, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.
[67] 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB (OL L 344, 2016 12 17, p. 1).
[68] 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/123/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo (OL L 280, 2009 10 27, p. 52);
[69] Airija, Belgija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.
[70] 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB.
[71] Kipras, Vokietija, Suomija, Prancūzija, Airija, Italija, Latvija, Ispanija, Švedija ir Jungtinė Karalystė.
[72] Tarptautinė konvencija dėl teršimo iš laivų prevencijos (MARPOL).
[73] Belgija, Bulgarija, Ispanija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.

atsižvelgiant į tai, kad šis pavojus įtrauktas į tiek daug ES bei tarptautinio lygmens teisės aktų bei politikos iniciatyvų.

Dvi valstybės narės[74] išimčių, susijusių su geros aplinkos būklės siekimu šalinant jūros produktuose esančius teršalus, taikymą grindžia tuo, kad atitinkamų taršos šaltinių taip pat yra vandenyse, esančiuose už šių valstybių narių jūrų vandenų ribų. Matyti, jog dauguma[75] šiaurės rytų Atlanto regiono valstybių narių sutinka su tuo, kad iki 2020 m. gera aplinkos būklė bus pasiekta, o kitų trijų regioninių jūrų valstybės narės šio tikslo pasiekimo termino negali įvertinti arba, jų manymu, tikslas bus pasiektas tik po 2020 m.

Priemonė → *Skirtingų teršalų šaltinių šalinimas Lenkijoje*

Lenkija yra nustačiusi įvairių priemonių, skirtų skirtingiems į jos jūrų vandenis patenkantiems teršalams šalinti. Į Lenkijos programą įtraukta priemonių, kuriomis reguliuojamas teršalų, kaip antai gilinant jūros dugną iškastų medžiagų, parafino ir jų darinių, naudojimas. Ši valstybė narė taip pat ėmėsi pertvarkyti savo paviršinių nuotekų ir kanalizacijos sistemas ir kartu ji nustatė priemones, skirtas teršalų, esančių vandenyje, kuris išleidžiamas iš papildomo išmetamųjų teršalų apdorojimo sistemų, kiekiui mažinti. Be to, Lenkija ataskaitoje nurodo, jog ėmėsi naujų veiksmų siekdama sumažinti teršimo nafta ir kitomis žalingomis medžiagomis keliamą riziką. Tarp kitų priemonių – vidaus vandenų laivyno atnaujinimo planai, nuostatos dėl leidimų, taikomų pramonės nuotekų išleidimui ir septynių upių baseinų vandentvarkos gerinimas.

Į jūrą išmestos šiukšlės

Šiukšlės kelia pavojų jūros aplinkai ir galiausiai nusėda jūros dugne arba yra išmetamos į paplūdimius. Įgyvendinant Jūrų strategijos pagrindų direktyvą pavyko pagerinti supratimą apie makrošiukšles ir mikrošiukšles, visų pirma – plastiko šiukšles. Pagrindiniai į jūrą išmetamų šiukšlių šaltiniai siejami su žmonių veikla, kaip antai turizmo ir pramogine veikla, miestų atliekų tvarkymu, pramonės veikla, laivyba ir versline žvejyba. Kovodamos su šiukšlių išmetimu į jūrą valstybės narės remiasi įvairiais esamais ES teisės aktais, visų pirma – teisės aktais dėl atliekų tvarkymo, miestų nuotekų arba uosto priėmimo įrenginių[76], taip pat tarptautiniais susitarimais bei regioninių jūrų konvencijų įgyvendinimo veiksmų planais[77]. Iš valstybių narių nacionalinių programų matyti, kad visos 16 valstybių narių įgyvendina arba planuoja įgyvendinti priemonių siekdamos pagerinti žuvininkystės sektoriaus atliekų tvarkymą. Dažniausiai nurodomos priemonės – paplūdimių valymas, „šiukšlių žvejyba“ bei informavimo iniciatyvos. Nors šių priemonių poveikis mažinant pavojų nedidelis, jomis padedama didinti informuotumą, taigi ir užkirsti kelią teršimui ateityje. Tačiau matyti, jog su paplūdimių šiukšlinimu susijusios tikslinės priemonės, kaip antai vienkartinių plastikų platinimo ribojimas arba mikroplastiko šiukšlių bei akvakultūros šiukšlių susidarymo

[74] Suomija ir Malta.
[75] Airija, Belgija, Jungtinė Karalystė, Nyderlandai ir Prancūzija.
[76] 2000 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/59/EB dėl uosto priėmimo įrenginių, skirtų laivuose susidarančioms atliekoms ir krovinių likučiams, OL L 332, 2000 12 28, p. 81–90.
[77] Šiaurės rytų Atlanto, taip pat Baltijos ir Vidžemio jūrų regioniniai veiksmų planai jau parengti, o Juodosios jūros regiono veiksmų planas teberengiamas.

mažinimas, dar nėra pakankamai gerai parengtos. Pavyzdžiui, tik penkios valstybės narės[78] taiko konkrečiai akvakultūrai skirtas priemones.

Priemonė → *Į jūrą patenkančių atliekų mažinimas ir jūrinių bestuburių auginimo ūkiai Prancūzijoje*

Prancūzija yra sukūrusi dvi dėmesio vertas priemones, skirtas kovai su šiukšlių išmetimu į jūrą. Pirmoji priemonė įgyvendinama pagal nacionalinę atliekų prevencijos programą ir šią priemonę sudaro keturi veiksmai: 1) gamintojų atsakomybės didinimas; 2) tam tikrų gaminių, kaip antai vienkartinių plastikinių maišelių, naudojimo ribojimas[79]; 3) savanoriškų veiksmų mažinti į jūrą išmetamų šiukšlių kiekį ir jas perdirbti, propagavimas; 4) regioninių šiukšlių prevencijos ir valdymo planų derinimas su vandens ir jūrų politikos priemonėmis, taip pat uostų parengtais atliekų priėmimo ir apdorojimo planais. Antroji priemonė skirta jūrinių bestuburių akvakultūrai. Dėl šios veiklos gali susidaryti daug šiukšlių, tačiau kitų valstybių narių priemonių programose jai retai skiriama dėmesio. Prancūzija planuoja sumažinti paveiktų buveinių būklės blogėjimą apribodama prieigą prie atitinkamų jūros produktų auginimo fermų, esančių potvynių užliejamuose plotuose, ir rinkti bei apdoroti jų išmetamas šiukšles.

Kovai su šiukšlių išmetimu į jūrą skirtų priemonių programas reikėtų vertinti atsižvelgiant į platesnes su ES lygmens pokyčiais susijusias aplinkybes, kuriomis remiantis buvo priimtas žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinys[80], ES plastikų strategija[81] ir pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl į jūrą patenkančių šiukšlių ir vienkartinių plastikų[82].

Iš 16 valstybių narių tik 6[83] tikisi iki 2020 m. pasiekti gerą aplinkos būklę šiukšlių kiekio mažinimo srityje. Malta – vienintelė valstybė narė, pateikusi prašymą dėl išimties taikymo remiantis tuo, kad kaimyninės šalys savo veiksmais tariamai trukdytų jos pastangoms; tačiau ši pateikiama priežastis tinkamai nepagrįsta, taip pat nepranešta apie kitą galimą terminą.

Energija, įskaitant povandeninį triukšmą

Energijos naudojimas (pavyzdžiui, taikant šilumos ir elektros energijos sistemas), triukšmas, elektromagnetinė spinduliuotė, radijo bangos ar vibracija, taip pat gali kelti pavojų jūros aplinkai. Lig šiol dauguma valstybių narių daugiausia pastangų skyrė povandeniniam triukšmui mažinti – šio triukšmo poveikis yra sudėtingas ir kol kas nėra visiškai suprantamas. Pavyzdžiui, dėl triukšmo įvairių rūšių jūros gyvūnai gali palikti savo veisimosi vietas,

[78] Airija, Ispanija, Italija, Prancūzija (dėl šiaurės rytų Atlanto) ir Švedija.
[79] Be to, Prancūzija priėmė priemonę (ji ataskaitoje nenurodyta), kuria nuo 2020 m. uždraudžiama naudoti biologiškai neskaidžius vienkartinius plastikus, ir dar vieną priemonę, kuria uždraudžiama naudoti biologiškai neskaidžius plastikinius vatos krapštukus, o tam tikruose kosmetikos gaminiuose – biologiškai neskaidžias plastiko mikrogranules.
[80] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Uždaro ciklo kūrimas. ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas“, COM(2015) 614 *final*.
[81] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europinė plastikų žiedinėje ekonomikoje strategija“, COM(2018) 28 *final*.
[82] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl tam tikrų plastikinių gaminių poveikio aplinkai mažinimo, COM(2018) 340 *final*.
[83] Airija, Belgija, Jungtinė Karalystė, Nyderlandai, Prancūzija ir Suomija.

triukšmas gali paveikti jų klausą ir atitinkamai jie gali tapti pažeidžiamesni. Poveikis taip pat priklauso nuo triukšmo rūšies, nuo to, ar jis nenutrūkstamas, ar impulsinis, taip pat nuo jo dažnumo. Triukšmo šaltiniai gali būti laivyba, jūros moksliniai tyrimai, energetinės jūrų platformos, statybos operacijos ir gynybos veikla. Valstybės narės ir šioje srityje rėmėsi ES teisės aktais, kaip antai Buveinių direktyva ir Poveikio aplinkai vertinimo direktyva. Vėlgi valstybių narių priemonių programose minimi tarptautiniai susitarimai ir iniciatyvos pagal regionines jūrų konvencijas. Tarp minimų priemonių – konkrečių plotų apsauga nuo impulsinio ir nenutrūkstamo triukšmo; aplinką tausojančių laivų kūrimas; tam tikrų rūšių šviesos naudojimo naftos ir dujų platformose apribojimas; informuotumo didinimas, tyrimų vykdymas ir triukšmo vertinimo gairių parengimas. Nors priemonės apima daugumą pavojų, dažnai jomis pavojai šalinami netiesiogiai – vykdant mokslinius tyrimus (apie juos valstybės narės pranešė kartu su priemonėmis).

Šešios valstybės narės[84], daugiausia – iš šiaurės rytų Atlanto regiono, tikisi gerą aplinkos būklę pasiekti iki 2020 m. Tačiau, atsižvelgdamos į esamas žinių spragas, kai kurios valstybės narės[85] negali įvertinti, kada bus pasiektas šis tikslas, arba jos nenurodė datos, iki kurios jis turi būti pasiektas[86]. Nė viena valstybė narė neprašė taikyti išimties.

Priemonė → *Kipro priemonė dėl triukšmo, susijusio su angliavandenilių žvalgymu*

Kipras pranešė apie priemonę, kuria mažinamas impulsinis povandeninis triukšmas: reikalaujama žvalgant ir naudojant angliavandenilius laikytis „tylaus mašinų paleidimo“ sąlygų. Tai apima seisminius tyrimus jūroje, kaip apibrėžta Strateginio poveikio aplinkai vertinimo ir Poveikio aplinkai vertinimo direktyvose bei Barselonos konvencijos Protokole dėl veiklos jūroje.

Priemonės, kurių imtasi siekiant pagerinti jūrų biologinės įvairovės būklę

Pažabojus įvairių pavojų keliamą neigiamą poveikį jūros aplinkai turėtų pagerėti jūros rūšių ir buveinių sąlygos. Taigi pirmesniuose skirsniuose aprašytos priemonės turėtų padėti išlaikyti arba pagerinti jūrų biologinės įvairovės būklę. Tačiau dauguma valstybių narių šių dviejų dalykų tinkamai nesusieja ir dėl to programos yra mažiau veiksmingos. Vis dėlto valstybės narės yra sukūrusios priemonių, specialiai skirtų įvairioms jūros buveinėms, pavyzdžiui, erdvės apsaugos priemonių, nors jų erdvinė taikymo sritis yra ribota ir jos negali būti taikomos rajonuose, kuriuose kyla daugiausia pavojų (pvz., dėl žvejybos tralais jūros dugne nesaugomose teritorijose).

Paukščiai

Vykdant verslinės žvejybos veiklą atsitiktinai sužvejota priegauda – pagrindinis pavojus, kuris, valstybių narių teigimu, turi įtakos paukščiams. Kiti valstybių narių nurodyti pavojai susiję, be kita ko, su šiukšlių išmetimu į jūrą, nevietinėmis rūšimis, teršimu nafta ir regimosios šviesos trikdžiais. Nors daugiausiai buveinės nyksta dėl žmonių veiklos, jūroje

[84] Airija, Belgija, Jungtinė Karalystė, Nyderlandai, Prancūzija ir Suomija.
[85] Malta, Švedija ir Vokietija.
[86] Ispanija, Italija, Kipras, Lenkija ir Portugalija. Bulgarija ir Latvija geros aplinkos būklės dar neapibrėžė.

esančių teršalų ir medžioklės, valstybės narės šiuos reiškinius rečiau priskiria prie pavojų. Nestebina tai, kad dauguma priemonių susijusios su Paukščių ir Buveinių direktyvų įgyvendinimu, taigi ir su specialių apsaugos teritorijų bei specialių saugomų teritorijų[87] kūrimu siekiant apsaugoti paukščių buveines ir paukščių veisimosi, lizdų sukimo bei maitinimosi vietas. Be to, valstybės narės pranešė, jog spręsdamos priegaudos problemą taiko bendros žuvininkystės politikos taisykles, t. y. riboja tam tikrų žvejybos įrankių naudojimą, pavyzdžiui, siekdamos sumažinti tikimybę, kad gali būti pagauta paukščių, arba skatindamos naudoti tausiosios žvejybos įrankius ir metodus. Tik retais atvejais valstybės narės darė nuorodą į Jūrinių teritorijų planavimo direktyvą[88] – remiantis šia direktyva būtų galima lengviau paskirti žvejybos rajonus ir kartu mažinti poveikį paukščiams.

Taip pat visos šiaurės rytų Atlanto regiono valstybės narės savo priemones siejo su OSPAR rekomendacijomis dėl išsaugojimo, o kelios[89] Baltijos jūros regiono valstybės narės rėmėsi HELCOM Baltijos jūros veiksmų planu. Dauguma Vidužemio jūros regiono valstybių narių dažniausiai rėmėsi Barselonos konvencijos veiksmų planais, skirtais paukščių rūšims ir saugomoms jūrų teritorijoms.

Dešimt valstybių narių[90] nenurodė, kada pasieks gerą aplinkos būklę, – jos kaip priežastį nurodė žinių trūkumą arba jokio papildomo pagrindimo nepateikė. Apie išimčių taikymą nepranešta.

Priemonė → *Paukščių apsauga nuo plėšrūnų Maltoje*

Malta vieną iš priemonių[91] taiko siekdama apsaugoti vidužemines audronašas (lot. *Puffinus yelkouan*) nuo plėšriųjų žiurkių. Vienoje iš specialių apsaugos teritorijų dėl žmonių vykdomos pramoginės veiklos susidaro maisto šiukšlių – tai lėmė žiurkių padaugėjimą ir dėl šių plėšrūnų paukščiams kyla didelių pavojų. Kad būtų galima veiksmingiau apsaugoti paukščių rūšis ir jų buveines, projektu siekiama didinti žmonių informuotumą apie esamą problemą ir pakeisti jų elgseną saugomose teritorijose siekiant sumažinti šiukšlinimą ir kenkėjų kiekį. Šia priemone papildomos priemonės, kurių jau imamasi pagal Paukščių direktyvą.

Žuvys ir galvakojai

Be akivaizdžių pavojų, kuriuos kelia verslinių rūšių žvejyba, vienas iš didžiausių pavojų kyla dėl priegaudos ir šiek tiek mažesnis – dėl teršalų. Valstybės narės buveinių nykimą ir žalą joms, šiukšlinimą ir povandeninį triukšmą rečiau mini savo programose. Kaip minėta pirmiau, apskritai verslinėmis rūšimis palyginti gerai rūpinamasi taikant verslinėms žuvims ir jūriniams bestuburiams skirtas priemones. Tarp šių priemonių – uždraudimas žvejoti tam tikrose teritorijose ir (arba) tam tikros žvejybos praktikos, kaip antai žvejybos tralais,

[87] T. y. atitinkamai pagal Paukščių direktyvą nustatytų ir tinklo „Natura 2000“ teritorijų.
[88] 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/89/ES, kuria nustatoma jūrinių teritorijų planavimo sistema (OL L 257, 2014 8 28, p. 135).
[89] Latvija, Lenkija ir Švedija.
[90] Bulgarija, Ispanija , Italija, Kipras, Latvija, Malta, Portugalija, Suomija, Švedija ir Vokietija.
[91] Finansuojama programos LIFE lėšomis.

uždraudimas. Tačiau priemonės ne visada apima neverslines rūšis. Trylika valstybių narių[92] taip pat apribojo tam tikrų žvejybos metodų taikymą, taip spręsdamos ir priegaudos problemą. Dauguma valstybių narių nurodė taikančios erdvės apsaugos priemones, grindžiamas pagal Buveinių direktyvą sukurtu tinklu „Natura 2000“, siekdamos apsaugoti kai kurias žuvų rūšis, šiek tiek rečiau – priemones, grindžiamas Vandens pagrindų direktyva, siekdamos apsaugoti žuvų migracijos kelius. Erdvės apsaugos priemonės taip pat taikomos siekiant apsaugoti tam tikras jūros dugno buveines, kurios yra žuvų veisimosi ir maitinimosi vietos. Vidužemio jūros regiono valstybės narės savo priemones sieja ne tik su regioninėmis jūrų konvencijomis, kaip antai, paukščių srityje, bet ir visų pirma nurodo kartu su regioninėmis žvejybos valdymo organizacijomis įgyvendinamas iniciatyvas. Informuotumo didinimo[93] kampanijomis, kaip antai kampanijomis, kurios rengiamos siekiant informuoti vartotojus apie tausiosios žvejybos praktiką arba kurios yra skirtos profesionaliems žvejams bei žvejams mėgėjams, padedama kurti kitų, daugiau tiesioginių, priemonių pridėtinę vertę. Kai kurios valstybės narės[94] teigia, jog reikia atlikti daugiau tyrimų, visų pirma siekiant suprasti šios grupės rūšims kylančių pavojų poveikį.

Lenkija teigė taikanti išimtį, susijusią su geros aplinkos būklės siekimu, – ji tvirtina, kad šio tikslo pasiekti neįmanoma dėl kitų su aplinka susijusių veiksnių, kaip antai klimato kaitos ir vandens druskingumo. Šis sprendimas tik iš dalies pagrįstas pateikta informacija (nepateikta įrodymų, kuriais būtų grindžiami rodiklių, susijusių su numatomais vandens temperatūros ir druskingumo pokyčiais, tendencijų pokyčiai). Jungtinės Karalystės ataskaitoje išimties taikymas grindžiamas tuo, kad reikia laiko, kad žuvų populiacijos (biomasė) sureaguotų į žvejybos lygio pokyčius, taip pat kitomis biologinėmis ir klimato sąlygomis. Trys valstybės narės[95] nurodo, kad gerą aplinkos būklę pasieks iki 2020 m.

Priemonė → *Vartotojų informuotumo apie tausiąją žvejybą didinimas Vokietijoje*

Naują Vokietijos taikomą priemonę sudaro įvairiems jūros produktų vartotojams skirta informavimo kampanija, kuria siekiama didinti jų informuotumą apie tausiąją ir ekosistemas tausojančią žvejybą. Vykdant šią kampaniją bus parengta mokomoji ir informacinė medžiaga, pagrįsta prieinamais geriausiais moksliniais duomenimis ir esamais moksliniais tyrimais. Jos tikslas – labiau aplinką tausojanti ir tausiosios žvejybos metodus palaikanti vartotojų elgsena. Netiesioginis tikslas – vartotojų paklausą išnaudoti kaip paskatą, kad žvejybos sektoriaus įmonės pradėtų taikyti tausesnę žvejybos praktiką.

Žinduoliai ir ropliai

Jūros žinduoliai ir ropliai, kaip antai banginiai, ruoniai ir vėžliai, nukenčia dėl priegaudos, atsitiktinai sužvejojamos vykdant verslinės žvejybos veiklą, taip pat dėl buveinių nykimo, teršalų, šiukšlių išmetimo į jūrą, susidūrimo su laivais ir povandeninio triukšmo. Dauguma valstybių narių teigia, jog siekdamos apsaugoti buveines, įskaitant veisimosi, maitinimosi ir

[92] Airija, Belgija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija ir Švedija.
[93] Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Malta, Portugalija, Prancūzija, Švedija ir Vokietija.
[94] Bulgarija, Italija, Latvija, Lenkija, Portugalija ir Prancūzija.
[95] Airija, Belgija ir Prancūzija.

lizdų sukimo vietas, jos taiko erdvės apsaugos priemones pagal Buveinių direktyvą. Iš esmės dauguma naujų priemonių, įskaitant povandeninio triukšmo mažinimo priemones, yra erdvės apsaugos priemonės. Atsitiktinė priegauda reguliuojama įgyvendinant bendrą žuvininkystės politiką ir taikant naujas priemones dėl atrankesnių žvejybos įrankių naudojimo. Tačiau mažai valstybių narių[96] susieja jūrų šiukšlinimą ir jūrų žinduolius bei vėžlius, nors šių rūšių gyvūnai gali nukentėti nuriję šiukšlių arba įsipainioti į pamestus ar paliktus žvejybos įrankius. Keletas valstybių narių savo priemones taip pat susiejo su Jūrinių teritorijų planavimo direktyva[97] ir Poveikio aplinkai vertinimo direktyva[98]. Dauguma valstybių narių savo priemones sieja ne tik su regioninėmis jūrų konvencijomis, bet ir su Susitarimu dėl smulkiųjų banginių būrio gyvūnų apsaugos Baltijos ir Šiaurės jūrose (ASCOBANS) bei Susitarimu dėl banginių būrio gyvūnų apsaugos Juodojoje ir Vidužemio jūrose ir gretimame Atlanto regione (ASCOBAMS). Tarp kitų priemonių – dėl pamestų žvejybos įrankių patiriamo poveikio mažinimo priemonės bei poveikio švelninimo priemonės tašos nafta atveju. Kitos priemonės, apie kurias pranešama, – informuotumo didinimo veikla, kaip antai žvejų informavimas apie agresyvios žvejybos metodų poveikį žinduoliams ir vėžliams arba turistų raginimas rinktis darnaus turizmo veiklą.

Tik saujelė valstybių narių[99] teigia, kad gerą aplinkos būklę pasieks iki 2020 m. Lenkija pranešė apie išimties taikymą – ji teigia, jog geros aplinkos būklės, susijusios su jūrų kiaulėmis, ji iki 2020 m. nepasieks, nes šios rūšies gyvūnai yra migruojantys ir dažniausiai priegauda yra sužvejojama ne šios valstybės narės jūrų vandenyse. Ši priežastis nepagrįsta, kadangi priegaudos ne šios valstybės narės jūrų vandenyse problema gali būti tinkamai kontroliuojama įgyvendinant tarpvalstybinės partnerystės procesus.

Priemonė → *Susidūrimo su laivais atvejų skaičiaus mažinimas Italijoje*

Laivams tenka atsakomybė už daugybę Vidužemio jūroje žūstančių banginių būrio gyvūnų. Įgyvendindama projektą REPCET[100] Italija siekia visuose laivuose įrengti programinę įrangą, kuri padėtų nustatyti banginių būrio gyvūnų buvimo vietą po vandeniu ir taip sumažinti jų susidūrimo su laivais atvejų skaičių ir mirtingumą. Be to, pagal šią priemonę laivų operatoriai bus mokomi naudotis programine įranga.

Vandens storymės buveinės

Vandens storymės buveinėse gyvenančioms rūšims pavojų kelia įvairūs dalykai, kaip antai teršalai, eutrofikacija, nevietinės rūšys, žuvų gavyba, priegauda ir šiukšlės. Valstybių narių programose numatytos priemonės, skirtos šiems pavojams šalinti, retai siejamos su vandens storymės buveinėmis ir dėl to valstybėms narėms sunku nustatyti, kaip bus pasiekta gera šių buveinių aplinkos būklė. Taigi ataskaitose nurodoma labai mažai konkrečių priemonių.

[96] Bulgarija, Ispanija, Prancūzija (dėl šiaurės rytų Atlanto) ir Švedija.
[97] Airija, Belgija, Bulgarija, Italija, Jungtinė Karalystė, Latvija, Lenkija, Portugalija, Prancūzija (dėl Vidužemio jūros), Suomija, Švedija ir Vokietija.
[98] Airija, Bulgarija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Prancūzija (dėl šiaurės rytų Atlanto), Švedija ir Vokietija.
[99] Airija, Belgija, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija.
[100] http://www.repcet.com.

Vis dėlto įgyvendinant saugomų jūrų teritorijų valdymo planus, pagal Buveinių direktyvą sukurto tinklo „Natura 2000“ teritorijoms skirtas priemones ir kitas patvirtintas nacionalines erdvės apsaugos priemones prisidedama prie šių buveinių gerovės didinimo. Vandens pagrindų direktyva taip pat atlieka tam tikrą vaidmenį, nes pagal ją mažinama maistinių medžiagų ir teršalų koncentracija bei gerinamos hidrologinės sąlygos – taip kartu mažinamos eutrofikacijai tinkamų sąlygų susidarymo galimybės ir jūrų vandenų tarša. Kalbant apie kitų tipų buveines, taip pat remiamasi regioniniais ryšiais. Vėlgi tik 3 valstybės narės[101] nurodė, jog gerą aplinkos būklę pasieks iki 2020 m., tačiau nė viena valstybė narė neprašė taikyti išimties.

Priemonė → *Vandens storymės buveinėms kylančių pavojų ir šių buveinių būklės santykis Švedijoje*

Švedija savo biologinei įvairovei skirtas priemones tvirtai sieja su priemonėmis, skirtomis konkretiems vandens storymės buveinėms kylantiems pavojams šalinti, taigi siekiant apsaugoti biologinę įvairovę, vienu metu šalinami visi pavojai. Laikantis šio visapusiško požiūrio į geros aplinkos būklės, susijusios su biologine įvairove, siekimą taip pat yra laikomasi Sprendimo 2017/848/ES loginio pagrindo. Šios priemonės skirtos:

- verslinėms žuvims ir jūriniams bestuburiams – taikant žvejybos reguliavimo ir valdymo priemones, nustatant saugomas jūrų teritorijas bei teritorijas, kuriose tam tikrais sezonais žvejyba nutraukiama;
- eutrofikacijos problemai spręsti – eutrofikacijos paveiktose įlankose ir Baltijos jūroje vietoje nuolat mažinant patenkančių maistinių medžiagų kiekį;
- teršalams šalinti – valdant pavojingųjų medžiagų, kaip antai nuo apžalos apsaugančių medžiagų ir nuotekų, išleidimą;
- nevietinėms rūšims – taikant netiesiogines priemones, apimančias informuotumo didinimą, valdymo planus ir rizikos mažinimo priemones.

Jūros dugno buveinės

Poveikį jūros dugnui daro įvairi žmonių veikla, visų pirma fizinis trikdymas, kurį dažniausiai sukelia verslinė žvejyba dugniniais tralais. Dėl to ilgainiui išnyko daug jautrių jūros dugno buveinių, o daugeliui jūros dugno buveinių padaryta ilgalaikė žala. Tarp kitų veiklos, kuri gali būti žalinga, rūšių – žemės įsavinimas, uostų atliekamos operacijos, kietųjų atliekų šalinimas (įskaitant gilinant jūros dugną iškastas medžiagas), smėlio ir žvyro kasyba jūroje, jūrinių kabelių ir vamzdynų tiesimas bei su atsinaujinančiaisiais energijos ištekliais susijusios operacijos. Siekiant spręsti su dauguma šių veiklos rūšių susijusias problemas, priemonių programose numatyta taikyti reguliavimo sistemas. Pavyzdžiui, valstybės narės visų pirma renkasi erdvės apsaugos priemones, įskaitant priemones pagal Buveinių direktyvą. Visos 16 valstybių narių teigė, jog jų taikomos iniciatyvos, skirtos pažeidžiamoms buveinėms apsaugoti nuo žvejybos veiklos, yra suderintos su tausiosios žvejybos skatinimo priemonėmis (daugiausia – priemonėmis pagal bendrą žuvininkystės politiką, pvz., draudimais vykdyti tam tikrų rūšių žvejybos veiklą (įskaitant žvejybą dugniniais tralais) ir reikalavimais naudoti mažesnę žalą jūros dugnui darančius žvejybos įrankius). Tarp kitų minimų reguliavimo

[101] Airija, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija.

priemonių – kitų pavojų (kaip antai iš akvakultūros ūkių patenkančių maistinių medžiagų kiekio) poveikio aplinkai vertinimas. Kitų teršalų poveikiui mažinti valstybės narės teigia taikančios priemones pagal Vandens pagrindų direktyvą. Kalbant apie kitų tipų buveines, taip pat remiamasi regioniniais ryšiais. Žala jūros dugnui gali būti daroma ir dėl pramoginės veiklos, pavyzdžiui dėl pramoginių laivų ar mėgėjų žvejybos laivų inkarų. Apie šiai žalai mažinti skirtas priemones pranešė 4 valstybės narės[102]. Tačiau dažnai šios priemonės taikomos tik konkrečiuose rajonuose. Dėl šios priežasties tikėtina, jog iš esmės didelei daliai jūros dugno buveinių, esančių teritorijose, kuriose erdvės apsaugos priemonės netaikomos ir kurios nukenčia nuo žmonių veiklos, valstybės narės priemonių netaikys.

Kelios valstybės narės taip pat vykdė veiklą, skirtą informuotumui apie tam tikrų žvejybos metodų naikinamąjį poveikį jūros dugno buveinėms didinti[103], ir vykdė tyrimus[104], apimančius, pavyzdžiui, jūros dugno buveinių nustatymo veiksmus.

Penkios valstybės narės[105] nurodė, jog gerą aplinkos būklę pasieks iki 2020 m., o Lenkija prašė leisti taikyti išimtį ir ją siejo su natūraliomis sąlygomis, kaip antai lėtu jūros aplinkos atsikūrimo tempu, taip pat su nevietinių rūšių dideliu išplitimu Lenkijos vandenyse ir teritorijose, kuriose tam tikrais sezonais natūraliai sumažėja deguonies kiekis. Tačiau šis argumentas tik iš dalies pagrindžia išimties taikymo būtinybę, kadangi nededama pastangų siekiant nustatyti konkrečias buveines, kurioms daro poveikį nevietinės rūšys, be to, manoma, jog didžiojoje daugumoje Baltijos jūros regiono teritorijų deguonies sumažėja dėl maistinių medžiagų pagausėjimo.

Priemonė → *Ispanijos gairės dėl pramoginės veiklos jūroje*

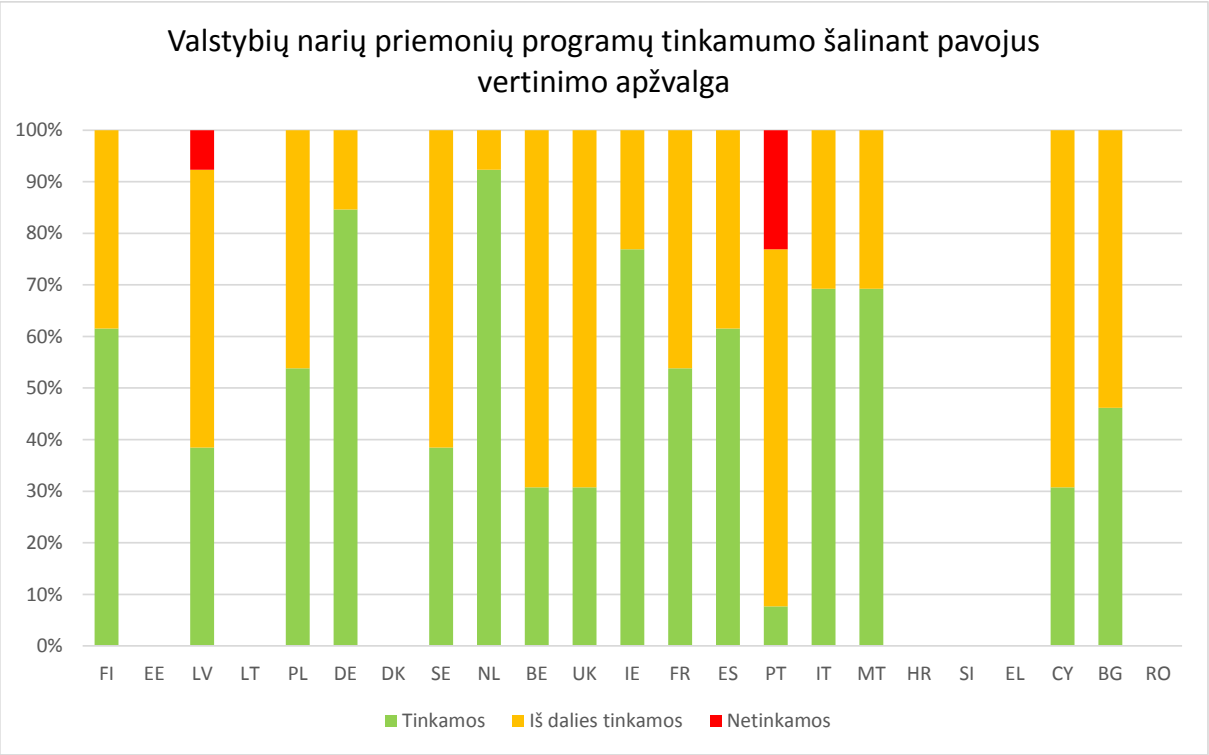
Laivų inkarais fiziškai žalojamas jūros dugnas ir dėl to, pažeidžiamesnės jūros dugno buveinės gali netgi išnykti. Dėl šio poveikio labiausiai nukenčia jūržolių sąžalynai (*Posidonia oceanica* ir *Cymodocea nodosa*) ir tam tikros rūšys, įtrauktos Ispanijos nykstančių rūšių knygą, kaip antai dvigeldis moliuskas *Pinna nobilis* ir jūrų žvaigždė *Asterina pancerii*. Dėl šios priežasties Ispanija ėmėsi rengti institucijoms skirtas šios veiklos, vykdomos saugomose jūros dugno buveinėse, reguliavimo gaires. Tai papildoma veikla ir paprastai pagal Buveinių direktyvą įgyvendinama veikla jos neapima.

Valstybių narių veiklos rezultatai

Priemonių tinkamumas šalinant pavojus

Valstybės narės savo priemonių programose bent iš dalies skiria dėmesio įvairiems pavojams: nevietinių rūšių introdukcijai, verslinei žvejybai, maistinių medžiagų patekimui, jūros dugno buveinėms kylantiems pavojams, hidrografiniams pokyčiams, teršalams ir šiukšlių išmetimui į jūrą. 2 diagramoje pavaizduota, kiek iš šių pavojų, apie kuriuos valstybės narės pranešė atlikusios vertinimą pagal 8 straipsnį, yra tinkamai šalinama įgyvendinant priemones.

[102] Belgija, Bulgarija, Ispanija ir Prancūzija.
[103] Bulgarija, Italija, Malta, Portugalija ir Vokietija.
[104] Bulgarija, Ispanija, Latvija, Lenkija, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Švedija ir Vokietija.
[105] Airija, Belgija, Jungtinė Karalystė, Prancūzija ir Suomija.

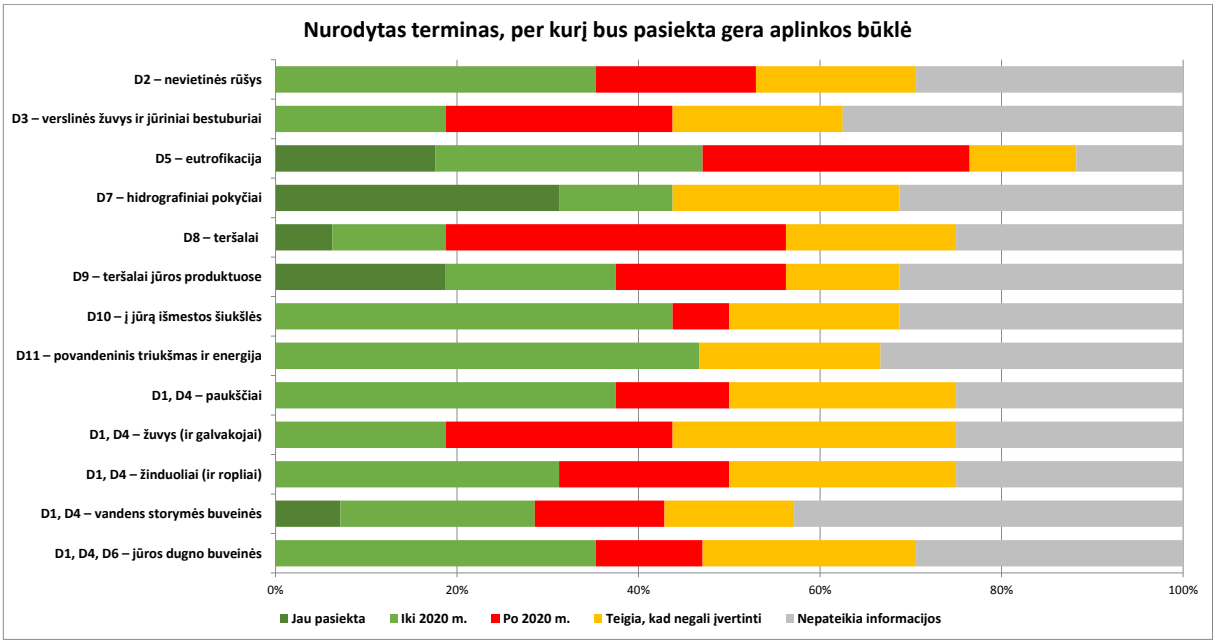
2 diagrama. Valstybių narių priemonių tinkamumas šalinant pavojus (valstybės narės išvardytos geografine tvarka pagal jūrų regionus)

Diagramoje pavaizduota, kiek kartų kiekvienos valstybės narės priemonės, skirtos konkrečiam deskriptoriui, įvertintos kaip priemonės, kuriomis šalinami (pavaizduota žalia spalva), iš dalies šalinami (pavaizduota oranžine spalva) ir nešalinami (pavaizduota raudona spalva) pavojai, apie kuriuos valstybės narės pranešė atlikusios vertinimą pagal 8 straipsnį (pvz., jei nurodyta, kad pavojai šalinami 100 proc., tai reiškia, kad konkrečia programa visų deskriptorių atžvilgiu yra šalinami pavojai, apie kuriuos pranešta).

Terminai, priemonių įgyvendinimas ir jų veiksmingumas

Iš valstybių narių nurodytų terminų matyti, jog gera aplinkos būklė bus pasiekta per nevienodą laiką, kaip paaiškinta pirmiau esančiuose susijusiuose skirsniuose ir apibendrinta 3 pav. Iš dalies taip gali būti dėl to, jog valstybės narės nurodo, kad kai kurios priemonės iki 2016 m. nebuvo taikomos, nors direktyva reikalauta jas taikyti. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad priemonės, apie kurias pranešta, ne visada yra tiesiogiai susijusios su geros aplinkos būklės rodikliais ir aplinkos apsaugos tikslais. Be to, netikrumą, ar priemonių pakanka, kad gera aplinkos būklė būtų pasiekta iki 2020 m., didina tai, kad trūksta nuoseklumo regionų ir paregionių lygmeniu[106] apibrėžiant gerą aplinkos būklę ir kad skiriasi valstybių narių tikslų užmojai. Tikimasi, kad visiškai įgyvendinus Sprendimą 2017/848/ES bus suformuotas geriau palyginamas ir nuoseklesnis požiūris į paskesnius šių rodiklių atnaujinimus ir kad tai padės įvertinti priemonių pakankamumą.

[106] COM(2014) 97 *final*.

3 diagrama. Valstybių narių nurodytas terminas, per kurį bus pasiekta gera aplinkos būklė

Antroji pastaba susijusi su tikimybe, kad šios priemonės (ypač naujos priemonės) bus įgyvendintos (atsižvelgiant į tai, kad, kaip pranešta, kitos priemonės tebeįgyvendinamos, pvz., pagal kitas politikos programas). Išryškėja trys valstybių narių grupės.

Labai tikėtina	Belgija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija	Nustatydamos naujas priemones šios valstybės narės atliko sąnaudų ir naudos analizę bei nurodė įstaigas, kurios bus atsakingos už jų įgyvendinimą. Be to, jos nurodė, kad įgyvendinti priemones pradėta 2016 m., nors kai kurias iš jų įgyvendinti šiek tiek vėluota (2017 arba 2018 m.).
Tikėtina	Bulgarija, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Portugalija	Pateikta sąnaudų ir naudos analizė neapima visų naujų priemonių ir šios valstybės narės nenurodė visų terminų. Remiantis nurodytais terminais, tikimasi, jog dauguma priemonių bus įgyvendintos po 2018 m., o kai kurios bus tęsiamos po 2020 m. Beveik visos valstybės narės nurodė už šių priemonių įgyvendinimą atsakingas įstaigas.
Išvados nėra	Airija, Kipras	Šių valstybių narių pateikta informacija nepakankama, kad būtų galima padaryti išvadą.

1 lentelė. Naujų priemonių įgyvendinimo tikimybė[107]

Tačiau net jei buvo atliktas sąnaudų ir naudos vertinimas, jis tikrosios padėties neatskleidžia. Be to, ne visada buvo nurodyta įgyvendinimo institucija, finansavimas ir biudžeto asignavimai ir dėl to abejojama, ar atitinkamos priemonės bus įgyvendintos. Taip pat neatliktas kiekybinis galimo priemonių poveikio vertinimas, o geriausiu atveju pateikiamas tik kokybinis vertinimas.

Jei būtų buvę pateikti pakankamai išsamūs duomenys, tai būtų padėję geriau suprasti, ko siekiama konkrečia priemone. Be to, nebuvo galimybės nustatyti tebeįgyvendinamų priemonių poveikio jūros aplinkai. Taigi buvo neįmanoma kiekybiškai įvertinti, kokia dalimi bus sumažintas poveikis ir ar pačios priemonės yra pakankamos, kad būtų galima pasiekti gerą aplinkos būklę. Pripažįstant, jog dėl, pavyzdžiui, žinių trūkumo, kai kurių priemonių atveju to padaryti buvo neįmanoma, vertinimo išvados būtų buvusios tvirtesnės, jei valstybės narės būtų įdėjusios pastangų ir atlikusios realesnį priemonių teigiamo poveikio jūros aplinkai vertinimą.

Dar viena pastaba ta, kad, nors dauguma valstybių narių daro nuorodą į atitinkamas regionines jūrų konvencijas bei tarptautinius susitarimus, kai kurios valstybės narės tik bendrai pamini regioninius veiksmų planus ir regioninius arba tarptautinius įsipareigojimus, bet nenurodo konkrečių įgyvendinamų priemonių. Taigi ir šiuo atveju nebuvo galimybės nustatyti, ką norima pasiekti šiomis priemonėmis. Dažniausiai priemonės nėra skirtos regionui ar paregioniui ir jų geografinė taikymo sritis apima tik nacionalinius vandenis.

Išvados ir rekomendacijos

Valstybės narės skyrė daug pastangų priemonių programoms parengti. Jos integravo įvairias nacionalines, ES ir tarptautines politikos priemones bei procesus tam, kad apsaugotų jūros aplinką. Daugelis valstybių narių taip pat sukūrė naujų priemonių, kuriomis siekiama pašalinti konkrečius jūros aplinkai kylančius pavojus, kuriems kitu atveju nebūtų skiriama dėmesio. Iš to matyti Jūrų strategijos pagrindų direktyvos teikiama pridėtinė vertė. Tačiau dėl nepakankamo koordinavimo regionų arba ES lygmeniu gali susiformuoti fragmentuotas ir neveiksmingas požiūris į tam tikrų tarpvalstybinio pobūdžio pavojų šalinimą. Kalbant apie į jūrą išmestas plastiko šiukšles, šiuo metu problema sprendžiama imantis ES lygmens veiksmų, visų pirma pagal Europinę plastikų žiedinėje ekonomikoje strategiją, taip pat įgyvendinant su ja susijusius veiksmus.

Vis dėlto iš vertinimo matyti, kad iš tikrųjų valstybių narių patvirtintos priemonės neapima visų jūros aplinkai kylančių pavojų. Pačių programų užmojai labai skiriasi. Nepanašu, kad iki 2020 m. būtų pasiekta gera visų Europos jūrų regionų aplinkos būklė visų 11-os direktyvoje nustatytų deskriptorių atžvilgiu. Nors žinoma, jog ekosistemos lėtai reaguoja į pokyčius, ši padėtis nuvilia, kadangi tai reiškia, kad pagrindinis įpareigojimas pagal direktyvą, t. y. pasiekti gerą aplinkos būklę, veikiausiai nebus įgyvendintas laiku. 2018 m. valstybės narės

[107] Atlikus vertinimą nenustatyta, kad kuriai nors valstybei narei būtų kilusi rizika neįgyvendinti naujos priemonės.

turėtų pateikti savo priemonių programų įgyvendinimo būklės ataskaitas[108]. Šios ataskaitos turėtų padėti aiškiau suprasti, kaip valstybėms narėms sekasi įgyvendinti visas savo priemones.

Be to, valstybės narės turėtų iki 2018 m. spalio mėn. pateikti atnaujintus geros aplinkos būklės rodiklius, tikslus ir aplinkos būklės įvertinimą[109]. Remdamasi šiais įvairiais duomenimis Komisija 2019 m., dar nepasibaigus 2020 m. terminui, iki kurio turėtų būti pasiekta gera aplinkos būklė, parengs įgyvendinimo ataskaitą, kurioje bus apžvelgiama padaryta pažanga[110].

Apibendrinant, Komisijos vertinimu, visas priemonių programas reikėtų patobulinti (skirtingoms šalims nevienodu mastu), kad jas būtų galima laikyti tinkama direktyvos reikalavimų įgyvendinimo sistema. Toliau esančioje lentelėje pateikiama įvairių rekomendacijų, įskaitant taikytinas rekomendacijas dėl pakeitimų. Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos pateikiamos prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente[111]:

Kategorija	**Rekomendacijos**
Veiksmingumo vertinimas *Orientavimasis į tarptautinį ir regionų lygmenis*	**Vertindamos priemonių veiksmingumą** valstybės narės turėtų: • nustatyti kiekvienam susijusiam jūrų regionui arba paregioniui skirtas priemones, pavyzdžiui, regioniniuose veiksmų planuose; • paaiškinti, kokios konkrečios priemonės, sukurtos pagal regionines arba tarptautines iniciatyvas, yra įgyvendinamos pagal programą, ir nedaryti bendro pobūdžio nuorodų į regioninius ir tarptautinius veiksmų planus;
Veiksmingumo vertinimas *Įgyvendinimo terminai, finansavimas ir atsakingoji įstaiga*	• nustatyti visų priemonių įgyvendinimo terminus, garantuotą finansavimą ir už įgyvendinimą atsakingas įstaigas; • numatyti galimas datas, kada bus pasiekta gera aplinkos būklė, jei manoma, jog ji nebus pasiekta iki 2020 m.;
Veiksmingumo vertinimas *Sąsaja su tikslais*	• sistemingai remtis tikslais kaip orientyrais įgyvendinant priemones, kuriomis siekiama geros aplinkos būklės;
Veiksmingumo vertinimas *Sąsaja su stebėsenos programomis*	• geriau susieti priemones su stebėsenos programomis, kurios bus kitą kartą atnaujinamos 2020 m., kad būtų galima įvertinti jų poveikį ir veiksmingumą siekiant tikslų ir geros aplinkos būklės;
Veiksmingumo	• kiekybiškai įvertinti savo vandenyse kylančius pavojus ir kiek

[108] 18 straipsnis.
[109] 17 straipsnio 2 dalies a ir b punktai.
[110] 20 straipsnis.
[111] Šios ataskaitos priede (SWD(2018) 393) pateikiama papildomų konkrečių išvadų ir rekomendacijų konkrečioms valstybėms narėms pagal kiekvieną deskriptorių.

vertinimas *Pavojų kiekybinis vertinimas ir sąsaja su gera aplinkos būkle*	juos tikimasi sumažinti įgyvendinus nustatytas priemones. Tai padaryti būtų lengviau, jei būtų taip pat dedama pastangų žinių spragoms pašalinti ir metodikai, kuria remiantis būtų rengiama ši prognozė, nustatyti. Atlikus šį kiekybinį vertinimą taip pat būtų lengviau susieti priemones su geros aplinkos būklės siekimu.
Pavojų šalinimas *Pavojų, kuriems neskiriama pakankamai dėmesio, šalinimas*	**Šalindamos pavojus** valstybės narės turėtų: • geriau numatyti tikslinius pavojus ir susijusią žmonių veiklą, įskaitant: su laivyba susijusią nevietinių rūšių introdukciją dėl biologinės apžalos, mėgėjų žvejybą, iš atmosferos šaltinių patenkančių maistinių medžiagų pagausėjimą, bendrą atskirų projektų poveikį hidrografinėms sąlygoms, teršalų patekimą iš atmosferos šaltinių, makrošiukšlių ir mikrošiukšlių patekimą į jūros aplinką dėl pakrantėse ir jūroje vykdomos veiklos, taip pat povandeninio triukšmo (jei įmanoma, ir šilumos bei energijos) sklidimą iš įvairių šaltinių jūros aplinkoje; • užtikrinti, kad tame pačiame jūrų regione arba paregionyje dažniausiai kylančius pavojus savo priemonėmis šalintų visos to regiono valstybės narės;
Pavojų šalinimas *Rūšių ir buveinių teritorinė aprėptis*	• šalinant jūros rūšims ir buveinėms kylančius (visų pirma atviroje jūroje) pavojus užtikrinti platesnę geografinę aprėptį, kad priemonės būtų įgyvendinamos ne tik teritorijose, kuriose taikomos erdvės apsaugos priemonės;
Pavojų šalinimas *Tiesioginių ir netiesioginių priemonių (intervencijos ir valdymo / informu otumo didinimo priemonių) derinimas*	• kartu su labiau horizontaliomis priemonėmis, kuriomis gerinamas valdymas ir koordinavimas bei skatinama didinti informuotumą, papildomai įgyvendinti priemones, kuriomis reguliuojama veikla, kuria daromas poveikis jūros aplinkai;
Pavojų šalinimas 11 ir 13 straipsniai	• duomenų rinkimo ir stebėsenos ataskaitas teikti pagal savo stebėsenos programas, įgyvendinamas pagal Jūrų strategijos pagrindų direktyvą (11 straipsnis), o ne pagal priemonių programas (13 straipsnis). Tačiau, jei esamos žinios per menkos, kad būtų galima sukurti veiksmingų priemonių, naudinga nurodyti, kokių veiksmų imamasi pagal tyrimų iniciatyvas siekiant pašalinti šias žinių trūkumo problemas;
Pavojų šalinimas *Pavojaus ir būklės santykis*	• geriau susieti priemonių, kurias valstybės narės nurodo taikančios dėl kiekvieno pavojaus deskriptoriaus, grupes su galima šių priemonių nauda užtikrinant atitiktį būklės deskriptoriams, kad būtų galima susidaryti išsamų vaizdą apie poveikį;
Pavojų šalinimas *Priemonių erdvinė aprėptis*	• išsamiai aprašyti priemonių erdvinę aprėptį; • išplėsti priemonių erdvinę aprėptį, kad ji apimtų pakrantės vandenims nepriklausančius jūrų vandenis, kuriems taip pat

	būdinti atitinkami pavojai;
Pavojų šalinimas *Išimtys*	• geriau pagrįsti pagal 14 straipsnį daromas išimtis, kurios vertinime laikomos techniškai nepagrįstomis arba iš dalies pagrįstomis.